

ZALECENIA

ZALECENIE KOMISJI

z dnia 18 lipca 2011 r.

w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2011/442/UE)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Zapewnienie konsumentom dostępu do usług płatniczych w Unii Europejskiej (zwanej dalej „Unią”) ma kluczowe znaczenie dla umożliwienia im korzystania w pełni z istnienia jednolitego rynku oraz dla zapewnienia właściwego funkcjonowania tego rynku. Obecnie dostępność kluczowych usług płatniczych nie jest zapewniona przez dostawców usług płatniczych ani zagwarantowana przez wszystkie państwa członkowskie Unii.
- (2) Stosowane obecnie przez dostawców usług płatniczych restrykcyjne kryteria otwierania rachunków płatniczych, wykraczające poza wymogi wprowadzone w przepisach, mogą uniemożliwiać osobom korzystanie w pełni z przysługującego im prawa do swobody przemieszczania się na terytorium Unii. Ponadto brak dostępu do rachunków płatniczych uniemożliwia konsumentom uzyskanie dostępu do głównego rynku usług finansowych, osłabiając tym samym proces włączenia finansowego oraz społecznego, często ze szkodą dla najsłabszych grup społecznych. Sytuacja ta utrudnia również konsumentom dostęp do niezbędnych towarów i usług. W związku z tym należy opracować zasady dotyczące dostępu do zwykłych rachunków płatniczych, stanowiącego kluczowy element promujący włączenie społeczne oraz spójność społeczną, aby jako minimum umożliwić konsumentom korzystanie ze wspólnego zestawu niezbędnych usług płatniczych.
- (3) W tym kontekście istotne jest zapewnienie spójnego stosowania zasad dotyczących dostępu do zwykłych rachunków płatniczych w całej Unii. Aby zasady te były skuteczniejsze, powinny być jednak wdrażane z uwzględnieniem zróżnicowania nawyków związanych z korzystaniem z usług bankowych w Unii.
- (4) W niniejszym zaleceniu przedstawiono główne zasady mające zastosowanie do zapewniania dostępu do zwykłych rachunków płatniczych w Unii.
- (5) Niniejsze zalecenie należy stosować w związku z przepisami dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego⁽¹⁾. Zasady dotyczące przejrzystości warunków świadczenia usług płatniczych oraz informacji na ich temat powinny mieć odpowiednio zastosowanie do zwykłych rachunków płatniczych.
- (6) Przepisy niniejszego zalecenia nie uniemożliwiają państwom członkowskim ani dostawcom usług płatniczych podejmowania działań uzasadnionych prawnie względami bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego w zgodzie z prawem unijnym.
- (7) W przypadku dowolnego państwa członkowskiego konsumenci, którzy przebywają legalnie na terytorium Unii i nie posiadają rachunku w tym państwie członkowskim, powinni mieć możliwość otwarcia zwykłego rachunku płatniczego i korzystania z niego w przedmiotowym państwie członkowskim. W celu zapewnienia możliwie najszerszego dostępu do zwykłych rachunków płatniczych państwa członkowskie powinny zagwarantować, aby konsumenci mieli dostęp do takich rachunków niezależnie od swojej sytuacji finansowej, wynikającej np. z braku zatrudnienia lub ogłoszenia upadłości konsumenckiej. Prawo do dostępu do zwykłego rachunku płatniczego w każdym państwie członkowskim powinno być jednak przyznawane zgodnie z wymogami określonymi w dyrektywie 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu⁽²⁾, w szczególności w zakresie stosowania procedur należyte staranności wobec klienta.
- (8) Ponadto niniejsze zalecenie powinno być bez uszczerbku dla ciążącego na dostawcy usług płatniczych obowiązku rozwiązywania umowy dotyczącej zwykłego rachunku płatniczego w wyjątkowych okolicznościach, zgodnie z odpowiednim prawodawstwem unijnym lub krajowym, takim jak prawodawstwo w zakresie prania pieniędzy

⁽¹⁾ Dz.U. L 319 z 5.12.2007, s. 1.

⁽²⁾ Dz.U. L 309 z 25.11.2005, s. 15.

oraz finansowania terroryzmu lub w zakresie zapobiegania przestępstwom i prowadzenia dochodzeń w ich sprawie.

- (9) W celu zapewnienia dostępności zwykłych rachunków płatniczych w świetle szczególnych uwarunkowań krajowych państwa członkowskie powinny mieć możliwość wyznaczenia – w oparciu o zasady przejrzystości, niedyskryminacji i proporcjonalności – jednego, kilku lub wszystkich dostawców usług płatniczych. Środki przyjmowane przez państwa członkowskie w tym zakresie nie powinny powodować zakłóceń konkurencji między dostawcami usług płatniczych i powinny opierać się na zasadach przejrzystości, niedyskryminacji i proporcjonalności. W tym kontekście państwa członkowskie powinny upublicznić informacje dotyczące praw dostawców odpowiedzialnych za zapewnianie dostępu do zwykłych rachunków płatniczych i nałożonych na nich obowiązków.
- (10) Aby zapewnić przejrzystość i sprawiedliwe traktowanie oraz umożliwić konsumentom zakwestionowanie decyzji podjętej przez dostawcę usług płatniczych, dostawca usług płatniczych powinien poinformować konsumenta o przyczynach odmowy udzielenia mu dostępu do zwykłego rachunku płatniczego i podać jej uzasadnienie.
- (11) Dostęp do podstawowego zakresu niezbędnych usług płatniczych powinien być zagwarantowany w każdym państwie członkowskim. Usługi nierozzerwalnie związane ze zwykłymi rachunkami płatniczymi powinny obejmować możliwość łatwego wpłacania środków pieniężnych na rachunek i ich wypłacania z rachunku. Powinny one umożliwiać konsumentowi wykonywanie niezbędnych transakcji płatniczych, takich jak otrzymywanie dochodów lub świadczeń, płacenie rachunków lub podatków oraz nabywanie towarów i usług, w tym za pośrednictwem polecenia zapłaty, polecenia przelewu oraz przy pomocy karty płatniczej. Aby zapewnić możliwie największy stopień włączenia finansowego, tego rodzaju usługi powinny dawać możliwość nabywania towarów i usług w Internecie, jeżeli jest to możliwe pod względem technicznym. Zwykłe rachunki płatnicze powinny również dawać konsumentom możliwość inicjowania zleceń płatniczych za pośrednictwem narzędzi bankowości internetowej zapewnianych przez dostawcę usług płatniczych, jeżeli jest to możliwe pod względem technicznym. Zwykłe rachunki płatnicze nie powinny jednak dawać możliwości wykonywania zleceń płatniczych, których realizacja skutkowałaby powstaniem ujemnego salda na rachunku. Dostęp do kredytu nie powinien być uznawany za automatyczny element zwykłego rachunku płatniczego ani za związane z nim prawo.
- (12) W przypadku gdy dostawca usług płatniczych pobiera od konsumenta opłatę za otwarcie, prowadzenie i zamknięcie rachunku oraz za korzystanie z usług, które zgodnie z definicją przedstawioną w niniejszym zaleceniu są z nim nierozzerwalnie związane, całkowita kwota takich opłat powinna być racjonalna dla konsumenta oraz nie powinna w świetle szczególnych uwarunkowań krajowych stanowić przeszkody uniemożliwiającej konsumentowi otwarcie zwykłego rachunku płatniczego i korzystanie z powiązanych z nim usług. Wysokość wszystkich dodatkowych opłat ponoszonych przez konsumenta w przypadku niezastosowania się do któregośkolwiek z warunków przewidzianych w umowie również powinna być racjonalna.
- (13) Aby zapewnić spójność i skuteczność procesu wdrażania zasady racjonalnych opłat, państwa członkowskie powinny ustalić w oparciu o orientacyjne kryteria przewidziane w niniejszym zaleceniu, jakiego rodzaju opłatę można uznać za racjonalną. Kryteria takie można rozpatrywać łącznie.
- (14) W celu promowania włączenia finansowego konieczne są również działania przyczyniające się do zwiększenia wiedzy konsumentów na temat dostępności zwykłych rachunków płatniczych. Państwa członkowskie oraz dostawcy usług płatniczych powinni w związku z tym dostarczać konsumentom ogólnych, przejrzystych i zrozumiałych informacji na temat głównych właściwości takich rachunków oraz warunków korzystania z nich, a także na temat praktycznych kroków, jakie konsument powinien podjąć przy wykonywaniu przysługującego mu prawa do otwarcia zwykłego rachunku płatniczego. Konsument powinien również zostać poinformowany o tym, że wykupienie dodatkowych usług nie jest wymagane w celu uzyskania dostępu do zwykłego rachunku płatniczego.
- (15) Zapewnienie zgodności z przepisami ustanowionymi w niniejszym zaleceniu wymaga przetwarzania danych osobowych konsumentów. W celu zapewnienia uczciwego i zgodnego z prawem przetwarzania danych oraz poszanowania podstawowego prawa do ochrony danych osobowych kwestie związane z przetwarzaniem takich danych są regulowane przepisami dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych⁽¹⁾, zwłaszcza jej art. 6, 7, 10, 11, 12 oraz 17, w szczególności dotyczących wymagań w zakresie konieczności i proporcjonalności, prawa uzyskania przez osobę, której dane dotyczą, dostępu do tych danych, korekty oraz usuwania lub blokowania nieprawidłowych danych, a także jej art. 28 dotyczącym monitorowania zgodności z przepisami dyrektywy 95/46/WE przez niezależne organy publiczne ds. ochrony danych osobowych.
- (16) Konsumentom powinni mieć dostęp do skutecznych procedur pozasądowych w zakresie wnoszenia skarg i dochodzenia roszczeń do celów rozstrzygnięcia sporów zaistniałych w wyniku stosowania zasad przedstawionych w niniejszym zaleceniu. Istnieje możliwość wykorzystywania istniejących organów i systemów, na przykład tych ustanowionych w celu rozstrzygnięcia sporów dotyczących praw i obowiązków wynikających z przepisów dyrektywy 2007/64/WE.
- (17) Proces wdrażania zasad ustanowionych w niniejszym zaleceniu należy wzmocnić poprzez prowadzenie przeglądu nadzorczego na szczeblu krajowym. Właściwe organy powinny dysponować uprawnieniami umożliwiającymi im skuteczne wywiązywanie się ze swoich zobowiązań w zakresie monitorowania.

⁽¹⁾ Dz.U. L 281 z 23.11.1995, s. 31.

- (18) Państwa członkowskie powinny dysponować wiarygodnymi rocznymi danymi statystycznymi, zawierającymi przynajmniej informacje na temat liczby otwartych zwykłych rachunków płatniczych, liczby decyzji, w których odmówiono otwarcia zwykłego rachunku płatniczego lub zamknięto taki rachunek, oraz opłat związanych z korzystaniem z tych rachunków. Państwa członkowskie zachęca się do korzystania w tym celu z dowolnych właściwych źródeł informacji. Państwa członkowskie powinny przekazywać te informacje Komisji corocznie, po raz pierwszy najpóźniej do dnia 1 lipca 2012 r.
- (19) Państwa członkowskie powinny podjąć środki niezbędne, aby zapewnić zastosowanie niniejszego zalecenia najpóźniej 6 miesięcy po dacie jego publikacji. Na podstawie sprawozdawczości zapewnionej przez państwa członkowskie Komisja przeprowadzi monitorowanie i ocenę podjętych działań do dnia 1 lipca 2012 r. W oparciu o informacje zebrane w ramach tego monitorowania Komisja zaproponuje wszelkie niezbędne działania, w tym w razie potrzeby odpowiednie środki prawne, aby zapewnić pełną realizację celów przedstawionych w niniejszym zaleceniu,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

SEKCJA I

Definicje

1. Do celów niniejszego zalecenia stosuje się następujące definicje:
 - a) „konsument” oznacza każdą osobę fizyczną, która działa w celach innych niż jej działalność handlowa, gospodarcza, rzemieślnicza lub zawodowa;
 - b) „dostawca usług płatniczych” oznacza dostawcę lub dostawców usług płatniczych zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 9 dyrektywy 2007/64/WE, odpowiedzialnych za oferowanie zwykłych rachunków płatniczych zgodnie z pkt 3;
 - c) „rachunek płatniczy” oznacza rachunek prowadzony w imieniu jednego konsumenta, wykorzystywany do wykonywania transakcji płatniczych;
 - d) „transakcja płatnicza” oznacza transakcję płatniczą zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 5 dyrektywy 2007/64/WE;
 - e) „środki” oznaczają środki zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 15 dyrektywy 2007/64/WE;
 - f) „umowa” oznacza umowę ramową zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 12 dyrektywy 2007/64/WE.

SEKCJA II

Prawo dostępu

2. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby każdy konsument przebywający legalnie na terytorium Unii miał prawo do otwarcia zwykłego rachunku płatniczego u dostawcy usług płatniczych prowadzącego działalność na terytorium tych państw i do korzystania z tego rachunku, pod warunkiem że dany konsument nie posiada już rachunku płatniczego umożliwiającego mu korzystanie z usług płatniczych wymienionych w pkt 6 na ich terytorium. Prawo takie powinno mieć zastosowanie niezależnie od sytuacji finansowej konsumenta.
3. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby przynajmniej jeden dostawca usług płatniczych był odpowiedzialny za oferowanie zwykłych rachunków płatniczych w ich jurysdykcji. W tym celu powinny one wziąć pod uwagę położenie geograficzne lub udział dostawców usług płatniczych w rynku w ich jurysdykcjach. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby nie powodowało to zakłóceń konkurencji między dostawcami usług płatniczych.
4. Państwa członkowskie powinny podjąć środki w celu zagwarantowania, że dostawcy usług płatniczych stosują przejrzyste, uczciwe i wiarygodne systemy przy sprawdzaniu, czy dany konsument posiada już rachunek płatniczy, czy takiego rachunku nie posiada.
5. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby w przypadku odmownej odpowiedzi na wniosek o udzielenie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego dostawca usług płatniczych bezzwłocznie, na piśmie i nieodpłatnie, poinformował danego konsumenta o przyczynach odmowy i podał jej uzasadnienie. Ograniczenia tego prawa do informacji można wprowadzać środkami prawnymi, jeżeli tego rodzaju ograniczenie stanowi niezbędny i proporcjonalny środek służący ochronie celów związanych z bezpieczeństwem narodowym lub porządkiem publicznym.

SEKCJA III

Charakterystyka zwykłego rachunku płatniczego

6. W ramach zwykłego rachunku płatniczego powinny być dostępne następujące usługi płatnicze:
 - a) usługi umożliwiające wszelkie działania niezbędne do otwarcia, prowadzenia i zamknięcia rachunku płatniczego;
 - b) usługi umożliwiające złożenie pieniędzy na rachunku płatniczym;
 - c) usługi umożliwiające wypłaty gotówkowe z rachunku płatniczego;

d) wykonywanie transakcji płatniczych, w tym transfer środków na rachunek płatniczy lub z rachunku płatniczego u dostawcy usług płatniczych konsumenta lub u innego dostawcy usług płatniczych w drodze:

(i) realizacji usług polecenia zapłaty;

(ii) realizacji transakcji płatniczych przy użyciu karty płatniczej, która nie umożliwia realizacji transakcji płatniczych o wartości przekraczającej bieżące saldo danego rachunku płatniczego;

(iii) realizacji przelewów bankowych.

7. Dostęp do zwykłego rachunku płatniczego nie powinien być uzależniony od wykupienia dodatkowych usług.

8. Dostawca usług płatniczych nie powinien oferować, wyraźnie lub milcząco, żadnych kredytów w rachunku bieżącym w związku ze zwykłym rachunkiem płatniczym. Zlecenie płatnicze przekazane dostawcy usług płatniczych konsumenta nie powinno zostać zrealizowane, jeżeli taka realizacja skutkowałaby powstaniem ujemnego salda na zwykłym rachunku płatniczym konsumenta.

SEKCJA IV

Oplaty powiązane

9. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby dostęp do zwykłych rachunków płatniczych był zapewniany albo nieodpłatnie, albo za racjonalną opłatą.

10. Jeżeli dostawca usług płatniczych pobiera od konsumenta opłaty za otwarcie, prowadzenie i zamknięcie zwykłego rachunku płatniczego lub za korzystanie z jednej, kilku lub wszystkich usług wymienionych w pkt 6, łączna kwota opłat pobieranych od konsumenta powinna być racjonalna.

11. Wszystkie dodatkowe opłaty, jakie może pobierać dostawca usług płatniczych w związku z umową dotyczącą zwykłego rachunku płatniczego, w tym opłaty wynikające z niewypełnienia przez konsumenta zobowiązań określonych w umowie, powinny być racjonalne.

12. Państwa członkowskie powinny ustalić, jakie opłaty są racjonalne, na podstawie jednego lub kilku z następujących kryteriów:

a) krajowych poziomów dochodów;

b) średnich opłat związanych z rachunkami płatniczymi w danym państwie członkowskim;

c) całkowitych kosztów wiążących się z zapewnieniem zwykłego rachunku płatniczego;

d) krajowych cen konsumpcyjnych.

SEKCJA V

Informacje ogólne

13. Państwa członkowskie powinny prowadzić kampanie zwiększające świadomość opinii publicznej w zakresie dostępności zwykłych rachunków płatniczych, ich warunków cenowych, procedur, które należy przeprowadzić w celu korzystania z prawa dostępu do zwykłych rachunków płatniczych, oraz metod uzyskania dostępu do mechanizmu pozasądowego wnoszenia skarg i dochodzenia roszczeń.

14. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby dostawcy usług płatniczych udostępniali konsumentom informacje dotyczące szczególnych cech zwykłych rachunków płatniczych w ofercie, wiążących się z nimi opłat i warunków korzystania z nich. Konsument powinien również zostać poinformowany o tym, że wykupienie dodatkowych usług nie jest wymagane w celu uzyskania dostępu do zwykłego rachunku płatniczego.

SEKCJA VI

Nadzór i mechanizmy pozasądowego rozwiązywania sporów

15. Państwa członkowskie powinny wyznaczyć właściwe organy w celu zapewnienia i monitorowania skutecznego przestrzegania zasad określonych w niniejszym zaleceniu. Wyznaczone właściwe organy powinny być niezależne od dostawców usług płatniczych.

16. Państwa członkowskie powinny zapewnić stworzenie odpowiednich i skutecznych procedur wnoszenia skarg i dochodzenia roszczeń, dla pozasądowego rozstrzygnięcia sporów między dostawcami usług płatniczych a konsumentami w odniesieniu do praw i obowiązków ustanowionych na mocy zasad określonych w niniejszym zaleceniu, w stosownych przypadkach z wykorzystaniem istniejących organów. Państwa członkowskie powinny dopilnować również, aby wszyscy dostawcy usług płatniczych odpowiedzialni za dostarczanie zwykłych rachunków płatniczych przynależeli do co najmniej jednego takiego organu przeprowadzającego tego rodzaju procedury wnoszenia skarg i dochodzenia roszczeń.

17. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby organy, o których mowa w pkt 16, czynnie współpracowały przy rozstrzygnięciu sporów transgranicznych.

SEKCJA VII

Informacje statystyczne

18. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby dostawcy usług płatniczych corocznie dostarczali organom krajowym wiarygodne informacje dotyczące przynajmniej liczby otwartych zwykłych rachunków płatniczych, liczby wniosków o udzielenie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego, na które udzielono odpowiedzi odmownej, oraz powodów takiej odmowy, liczby zamkniętych rachunków

tego rodzaju, a także opłat wiążących się z korzystaniem ze zwykłych rachunków płatniczych. Informacje takie należy dostarczyć w formie zagregowanej.

cenia najpóźniej 6 miesięcy po dacie jego publikacji oraz do powiadomienia Komisji o wszelkich środkach podjętych zgodnie z niniejszym zaleceniem.

19. Państwa członkowskie zachęca się do corocznego, a po raz pierwszy najpóźniej do dnia 1 lipca 2012 r. przedstawiania Komisji informacji dotyczących liczby otwartych zwykłych rachunków płatniczych, liczby wniosków o udzielenie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego, na które udzielono odpowiedzi odmownej, oraz powodów takiej odmowy, liczby zamkniętych rachunków tego rodzaju, a także opłat wiążących się z korzystaniem ze zwykłych rachunków płatniczych.

21. Niniejsze zalecenie skierowane jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia 18 lipca 2011 r.

SEKCJA VIII

Przepisy końcowe

20. Państwa członkowskie zachęca się do podjęcia środków niezbędnych do zapewnienia stosowania niniejszego zale-

W imieniu Komisji

Michel BARNIER

Członek Komisji
